

ПРИКАЗНАТА НА РОБИНКАТА

Главен уредник
Филип Димевски

Јазична редакција
Андреј Јованчевски

Наслов на оригиналот:
Margaret Atwood
The Handmaid's Tale

Copyright © 1986 by O. W. Toad, LTD.

Компјутерска обработка
Бегемот

Ликовно уредување
Наталија Лукомска

© Сите права на изданието ги има БЕГЕМОТ ДООЕЛ – Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

ПРИКАЗНАТА НА РОБИНКАТА

МАРГАРЕТ АТВУД

ПРЕВОД ОД АНГЛИСКИ ЈАЗИК
КРИСТИНА ДИМКОВА

СОДРЖИНА

I	НОЌ	9
II	ПАЗАРЕЊЕ	13
III	НОЌ	47
IV	ЧЕКАЛНИЦА	53
V	ДРЕМКА	81
VI	ДОМАЌИНСТВО	91
VII	НОЌ	117
VIII	РАЃАЊЕ	123
IX	НОЌ	159
X	ДУХОВНИ СВИТОЦИ	167
XI	НОЌ	211
XII	КАЈ ЈЕЗЕВЕЛ	219
XIII	НОЌ	283
XIV	СПАСЕНИЕ	291
XV	НОЌ	317
	ИСТОРИСКИ БЕЛЕШКИ	325
	ИСТОРИСКИ БЕЛЕШКИ КОН <i>ПРИКАЗНАТА НА РОБИНКАТА</i>	327

Рахил, гледајќи дека не му раѓа деца на Јакова, ѝ позавиди на сестрата своја, па му рече на Јакова: „Дај ми деца, ако не – јас ќе умрам!“

А Јаков се налуту на Рахил и ѝ рече: „Зар јас сум тој, а не Бог, што не ти дал плод на утробата?“

И му рече Рахил на Јакова: „Ене ја слугинката моја Вала; влезе при неа; нека ми роди; нека ми роди таа в skut, па и јас ќе имам деца од неа“.

Битие, 30:1-3

*А јас, уморен од долгите години
нудење залудни, бесцелни, визионерски идеи и
по долго време наполно очаен за успех,
за среќа, го прифатив овој предлог...*

Џонатан Свифт, *Скромен предлог*

*Во пустината нема знак кој вели:
„Не јади камења“.*

Суфиска поговорка

I

Ноќ

Спиевме во поранешна фискултурна сала. Подот беше од лакиран паркет со нацртани линии и кругови за игрите што некогаш се играле тука, обрачите за кошаркарските мрежи сè уште си беа на место, иако мрежите ги немаше. Просторијата беше опкружена со трибина, за гледачите. Мислам дека можев да го почувствувам, како бледа меморија, остриот мирис на пот помешан со слатка нишка на гума за цваќање и парфем од девојките-гледачки, во филцани здолништа, како што знам од сликите, подоцна во мини-здолништа, потоа панталони, потоа со една обетка, потоа со зелено шатирани боцки на косата. Тука се одржуваа игранки, свиреше музика, палимпсест од нечуен звук, еден врз друг стил, притаен звук на тапани, осамен плач, венци од хартиени цветови, картонски ѓаволи, диско-топка што ги посипува танчарите со снег од светлина.

Во просторијата се чувствуваше стар секс и осаменост, и очекување на нешто без облик и без име. Се сеќавам на тој копнеж за нешто што во секој миг можеше да се случи, а никогаш не беше исто како рацете што наеднаш ќе се најдеа на тебе, на половината или одзади, на паркингот или во телевизиската соба со намален тон додека сликите светкаа по снагата.

Копнеевме по иднината. Како го стекнавме тој талент за ненаситност? Беше во воздухот, и натаму беше во воздухот задоцнето созерцание додека се обидувавме да заспиеме во војничките кревети, наместени во редови, со простор помеѓу

нас за да не можеме да разговараме. Имавме фланелни чаршафи, како детските, и стари војнички кебиња на кои сè уште пишуваше САД. Уредно ги диплевме алиштата и ги остававме на столчиња до крајот од креветот. Светлата беа намалени, но не исклучени. Тетка Сара и тетка Елизабета патролираа, имаа електрични стапови за стока закачени за кожените ремени.

Но, немаа пиштоли, дури ни ним не им беа доверени пиштоли. Пиштолите беа за чуварите, специјално требувани од кај ангелите. На чуварите не им беше дозволен влез во зградата, освен кога ќе беа повикани, а нам не ни беше дозволено да излегуваме надвор, освен за прошетки, двапати на ден, во пар, околу фудбалскиот терен, сега затворен со жичена ограда, а над неа – бодликава жица. Ангелите стоеја од надворешната страна на оградата, со грб свртени кон нас. Тие за нас беа олицетворение на стравот, но и на нешто друго. Камо да гледаа. Камо да можевме да разговараме со нив. Ќе можевме нешто да размениме, да направиме некаков договор, некаква зделка, телата сè уште беа наши. Така си мечтаевме.

Научивме да шепотиме речиси бесшумно. Во полутемницата, кога тетките не гледаа, можевме да си ги протегнеме рацете и да си ги допреме преку празнината помеѓу креветите. Научивме да читаме од усни со главите залепени на креветот, свртени настрана, гледајќи си во усните. На овој начин си ги кажувавме имињата, од кревет до кревет:

Алма. Џанин. Долорес. Мојра. Џун.

II

ПАЗАРЕЊЕ

Стол, маса, ламба. Горе, на белиот таван, релјефен орнамент во форма на венец, а во средината празнина пополнета со гипс, како дупка на лицето од која било извадено око. Сигурно некогаш тука стоел лустер. Извадиле сè за што би можело да се заврзе јаже.

Прозорец, две бели завеси. Под прозорецот, седало со мала перница. Кога прозорецот е подотворен – само делумно се отвора – воздухот влегува и ја придвижува завесата. Можам да седам на столот или на седалото под прозорецот и со скрстени раце да го гледам ова. Низ прозорецот влегува и сончевата светлина, и паѓа на дрвениот под во сјајно полирани тесни ленти. Чувствувам мирис на политура. Овална черга, плетена од парталчиња. Ова е изгледот кој го сакаат: фолклорна уметност, архаичност, направено во слободно време од женска рака од материјали што не се за понатамошна употреба. Враќање кон традиционалните вредности. Не троши, не сакај. Не сум потрошена. Зошто сакам?

На сидот над столот слика, врамена, но без стакло: цветен дезен, сини ириса, акварел. Цвеќињата сè уште се дозволени. Сите ли го имаме истиот дезен, истиот стол, истите бели завеси, се прашувам? Обезбедени од владата?

Замислете си дека сте во војска, вели тетка Лидија.

Кревет. Единечен, среднотврд душек, покриен со бела полнета прекривка. Ништо не се случува на креветот освен спиење

или неспиење. Се обидувам да не размислувам многу. Како и сè друго, така и мислата мора да се ограничува. Има многу нешта за кои е неиздржливо да се размислува. Размислувањето може да ти ги уништи шансите, а мојата намера е да истраам. Знам зошто нема стакло на акварелите со сини ириси, и зошто прозорецот само делумно се отвора, и зошто е направен од сигурносно стакло. Не се плашат од бегства. Не би стигнале далеку. Се плашат од оние други бегства, оние што можеш да ги отвориш во себе ако имаш острица.

Така. Освен овие детали, просторијава би можела да биде гостинска соба на колеџ за помалку истакнати гости или соба во пансион од минатото за госпоѓи со оскудна материјална состојба. Тоа сме сега ние. Состојбите се скудни за оние од нас што сè уште имаат состојби.

Ама, столчето, сончевината, цвеќињата не смеат да се негираат. Жива сум, живеам, дишам, ја подавам раката надвор со завратен ракав кон сончевината. Местото каде што се наоѓам не е затвор туку привилегија, како што вели тетка Лидија, која е вљубена и во едното и во другото.

Засвони своето што го мери времето. Тука времето се мери со свона, како некогаш во женските манастири. И тука, како во манастирите, има малку огледала.

Станувам од столчето, ги подавам стапалата во црвените чевли кон сончевината, рамни за да го зачуваат 'рбетот и несоодветни за танцување. Црвените ракавици лежат на креветот. Ги земам, ги навлекувам на рацете, прст по прст. Сè освен крилцата околу лицето ми е црвено: бојата на крвта, бојата што нè дефинира. Здолништето ми е до глуждовите, широко, собрано со права платка што се шири над градите. Ракавите се широки. Белите крилца се, исто така, пропишани, тие служат да нè спречат да гледаме, но и да бидеме видени. Никогаш не сум изгледала убаво во црвена боја, црвената не е моја боја. Ја земам корпата за пазарење и ја ставам преку рака.

Вратата на собата – не мојата соба, одбивам да речам *мојата* – не е заклучена. Всушност, не се затвора убаво. Излегувам во полираниот ходник низ чија средина, по цела должина, се протега бледорозова патека. Како патека низ шума, како кралски тепих, ми го покажува патот.

Тепихот се свива и оди надолу по главните скали, и јас одам со него, со едната рака на гелендерот, кој некогаш, во некој друг век, бил дрво, измазнето до висок сјај. Куќата е доцновикторијанска, семејна, изградена за големо, богато семејство. Во ходникот стои висок старомоден часовник, кој го одбројува времето, а по него се наоѓа вратата на мајчинската дневна соба, во бои и нијанси на кожа. Соба за седење во која никогаш не седам, туку стојам или клечам. На крајот на ходникот, над влезната врата, има полукружен светларник од обоено стакло: цвеќиња, црвени и сини.

На сидот од ходникот стои огледало. Ако ја свртам главата за белите крилца околу лицето да ми го насочат погледот кон него, можам да го видам додека се симнувам по скалите, кружно, конвексно, големо огледало, како рибјо око, а јас во него како избличена сенка, пародија на нешто, некој лик од бајка во црвена наметка кој се симнува кон мигот на безгрижност што е идентична со опасност. Сестра, потопена во крв.

На дното на скалите има закачалка за шапки и чадори од виткано дрво, чии долги дрвени прачки нежно се виткаат нагоре во форма на кука, како отворени папратни лисја. На неа се закачени неколку чадори: црн за командантот, син за сопругата на командантот и еден доделен за мене, црвен. Го оставам црвениот чадор на своето место, бидејќи знам од прозорецот дека денот е сончев. Се прашувам дали сопругата на командантот е во дневната соба. Не седи секогаш таму. Понекогаш ја слушам како чекори наваму-натаму, тежок чекор, па лесен, па мекиот крај врз нејзиниот стап на бледорозовиот тепих.

Чекорам по ходникот покрај дневната соба и вратата што води до трпезаријата, ја отвораам вратата на крајот од ходникот и влегувам во кујната. Тука веќе го нема мирисот на политурата. Рита е внатре, стои крај кујнската маса со плоча од бел изгребан емајл. Го носи својот вообичаен мартин фустан, во бледозелена боја, како хируршка униформа од минатото. Фустанот е со слична форма како мојот, долг и покривен, но со престилка врз него и без белите крилца и велот. Го става велот кога излегува надвор, но никого многу не го засега кој ќе го види лицето

на една марта. Ракавите ѝ се завратени до лактот и ги покажуваат нејзините кафеави раце. Меси леб, ги фрла грутките тесно пред последното кратко месење, за потоа да ги обликува.

Рита ме здогледува и кимнува со главата, тешко е да се каже дали тоа го прави како поздрав или едноставно потврдува дека ме видела, си ги брише набрашнетите раце од престилката и претура низ кујнската фиока, барајќи го тефтерот со купони. Намуртена, кине три купони и ми ги подава. Лицето би ѝ било љубезно доколку се насмее. Но, муртењето не е лично: таа не го одобрува црвениот фустан и она што тој го означува. Можеби мисли дека сум заразна како болест или како некоја форма на несреќа.

Понекогаш наслушнувам зад затворена врата, нешто што никогаш не би го направила во минатото. Не слушам долго, бидејќи не сакам да ме фатат. Но, еднаш ја слушнав Рита како ѝ вели на Кора дека таа никогаш не би се понижила така.

Никој не те прашува, рече Кора. А што можеш да направиш? Да отидеш во колониите, рече Рита. Имаш избор.

Со нежените, и да изгладниш до смрт, и Господ знае уште што, праша Кора. Ќе те фатат.

Лупеа грашок. Иако вратата беше речиси затворена, можев да го чујам лесното тропкање на зрната грашок што паѓаа во металниот сад. Ја слушнав Рита, воздишка на неодобрување, побуна или согласување.

Во секој случај, го прават тоа за сите нас, рече Кора, или барем така велат. Да не ми беа подвртани каналите, можев да бидам јас, ако бев, да речеме, десет години помлада. Не е толку лошо. Не е некоја работа.

Подобро таа отколку јас, рече Рита, и ја отворив вратата. Лицата им беа какви што се женските лица кога зборуваат за некого задгрб и мислат дека ги слушнал: засрамени, но истовремено пркосни, како тоа да е нивно право. Тој ден, Кора беше попријатна со мене од вообичаено, Рита понамуртена.

Денес, и покрај мркото лице и стиснатите усни на Рита, би сакала да останам тука, во кујната. Кора би можела да дојде од некое друго место во куќата носејќи го шишето со лимоново масло и прашкото, а Рита би можела да направи кафе – сè уште има вистинско кафе во куќите на командантите – би можеле

да седиме крај кујнската маса на Рита, која онолку ѝ припаѓа на Рита колку што мојата маса е моја и би зборувале за болките, за болестите, за нозете, за грбовите, за сите разновидни непријатности што нашите тела, како непослушни деца, не можат да ги направат. Би кимале со главите како интерпункција на нашите гласови, сигнализирајќи дека, да, разбираме. Би си размениле лекови и би се обиделе да се надвикаме во рециталот за физичките несреќи, нежно би се пожалиле, нашите гласови – нежни и тивки и жаловни како гулаби во одводниот канал на натстрешницата. *Те разбирам*, би си рекле. Или, пак, еден старомоден израз што сè уште може да се слушне од постарите луѓе: *Зборот од уста ми го зеде*, како некој да може зборот да ви го земе ако не го дадете. Што би било кога би било.

Колку презирав таков разговор во минатото. Сега копнеам по него. Барем е разговор. Некаква размена.

Или, пак, би можеле да озборуваме. Мартите знаат некои работи, си разговараат меѓусебно, ги пренесуваат неофицијалните вести од куќа во куќа. Несомнено наслушнуваат по врати, како мене, и гледаат дури и кога прочитате им се свртени на друга страна. Ги имам слушнато, имам фатено шепот од нивните приватни разговори. *Мртвородено*. Или, *Ја прободете со игла за плетење право во стомакот*. *Љубомора, сигурно љубомора ја јадела*. Или, на предизвикувачки начин, *Користела средство за чистење тоалет*. *Делувало за секунда, не го почувствувал вкусот*. *Сигурно бил многу пијан, ама ја фатија*.

Или би ѝ помогнала на Рита да направи леб, би ги потонала рацете во таа мека отпорна топлина што толку многу наликува на снага. Гладна сум за да допрам нешто поинакво од платно и дрво. Гладна сум да го извршам чинот на допир.

Но, дури и да прашам, дури и да ја прекршам пристојноста до тој степен, Рита нема да ми дозволи. Ќе се плаши. На мартите не им е дозволено да се побратимуваат со нас.

Побратимува значи да се однесува како брат. Лука ми го кажа тоа. Рече дека не постои соодветен збор што значи *да се однесува како сестра*. Би требало да биде *посеструва*, рече. Сакаше да ги знае ваквите детали. Потеклото на зборовите, необичните употреби. Го задевав дека е ситничав.

Ги зедев купоните од подадената рака на Рита. На нив има слики од производите за кои треба да се заменат: дванаесет јајца, парче кашкавал, нешто кафеаво што би требало да биде парче месо. Ги ставив во џебот со патент на мојот ракав, каде што ја чувам идентификацијата.

– Кажи им свежи, јајцата – вели. – Не како минатиот пат. И кажи им пиле, а не кокошка. Кажи им за кого е и нема да си играат.

– Добро – велам. Не се смеам. Зошто да ја искушувам со пријателство?